

GROSUPELJSKI ZELENi

Neodvisni od stare rdeče in nove Demosove oblasti

Zeleni občine Grosuplje so po letošnjih volitvah ena izmed močnejših strank v občini. Zahvaljujoč svoji nepolitičnosti, lahko bi paradoksalno dejali nadstrankarski usmeritvi, polni humanih idealov in iskrenosti, ki se jim včasih tudi maščuje, jih je podprlo mnogo občanov.

Simpatije najbrž ne izvirajo samo iz zavestne skrbi za čisto okolje ampak tudi iz predvolilnih obljub, da se ne borijo za oblast. Zeleni se zavedajo, da je naravno, da so do oblasti v opoziciji in vedno v kritičnem odnosu. Danes je biti zelen, borec za okolje, moderno, vse prevečkrat pa je to deklarativnega značaja in obračanje po vetru. Prav zaradi tega so Zeleni občine Grosuplje na teh volitvah nastopili s svojo listo samostojno. Tako so dokazali, da so neodvisni tako od stare komunistične kot nove Demosove oblasti. Zavedajo se in hočejo biti trn v peti vsaki oblasti in niso toliko naivni, da ne bi vedeli, da vsaka oblast in vsaka politika dela kompromise – prav zato pa tudi je politika. Zeleni pač morajo biti zavestno nekompromisni, to pa ne pomeni, da ne bi mogli biti potrpežljivi in nezaletavi. Prav zato menijo, da so pri volilcih v občini nabrali že več točk kot pa na republiškem nivoju. Volivcev, mislijo, se ne da več pretentati in marsikateri drugi strani se bo, še posebej pri slovenski mentaliteti, krepko otpalo.

Pokazalo se je, da zelene, pogledimo samo demilitarizacijo, Slovenci krepko podpirajo. To je ob drugih tudi razlog, da so si v Grosupljem zelo blizu z liberalnimi demokrati. In ne nazadnje jih zaradi tega gledajo druge stranke postrani, vsaka

na svoj način. Vse so si ekološko popravljano krivic, ki so bile storjene v naši bližnji zgodovini, je kmetijstvo. Je tudi najbolj izpostavljeno, ker zadeva praktično vsakega izmed nas. To temo smo poleg ostale kmetijske problematike obravnavali tudi na okrogli mizi o problematiki kmetijstva v Stični. Poslušalci so bili mnenja, da odgovori pristojnih ljudi (g. OMAN, dr. OSTERC), niso bili dovolj jasni, da je ostalo še marsikaj nedorečeno. Zaradi tega je podružnica SKZ iz Grosuplja prosila g. OMANA za dodaten pogovor. Sprejel nas je v četrtek, 15. novembra. V dve uri trajajočem pogovoru smo mu postavili naslednja vprašanja:

1. Reševanje problema arondacij, zaplemb...
2. Slovenske farme
3. Socialno zavarovanje
4. Uvoz kmetijskih pridelkov
5. Reorganizacija Kmetijskih združenj in položaj kmeta
6. Kmetijsko šolstvo

Zeleni pa ob vsem tem vedo, da sami ne bodo dovolj. Zahvaljujejo se za podporo na volitvah (v nekaterih krajih so zanje volili skoraj 90 odstotno), obenem pa v vsakem kraju potrebujejo zaveznike. V vsaki vasi želijo podpreti prizadevanje krajanov, ne glede na strankarsko pripadnost – zato pa potrebujejo pomoč. V informaciji in skupnem delu. Vse probleme poznajo samo vaščani, oziroma krajani. Vsaka nepomembnost je pomembna. Naše življenje je sestavljeno iz samih majhnih stvari, majhnih dogodkov, majhnih nepomembnosti.

Pridružite se Zelenim. Biti skupaj pomeni prijateljstvo in moč. Zaupanje je veliko vredno.

IVO FRBEŽAR

POPRAVLJANJE KRIVIC

Za kmetijstvo nastopajo dramatični časi prenov

Najbolj občutljivo področje popravljano krivic, ki so bile storjene v naši bližnji zgodovini, je kmetijstvo. Je tudi najbolj izpostavljeno, ker zadeva praktično vsakega izmed nas. To temo smo poleg ostale kmetijske problematike obravnavali tudi na okrogli mizi o problematiki kmetijstva v Stični. Poslušalci so bili mnenja, da odgovori pristojnih ljudi (g. OMAN, dr. OSTERC), niso bili dovolj jasni, da je ostalo še marsikaj nedorečeno. Zaradi tega je podružnica SKZ iz Grosuplja prosila g. OMANA za dodaten pogovor. Sprejel nas je v četrtek, 15. novembra. V dve uri trajajočem pogovoru smo mu postavili naslednja vprašanja:

1. Reševanje problema arondacij, zaplemb...
2. Slovenske farme
3. Socialno zavarovanje
4. Uvoz kmetijskih pridelkov
5. Reorganizacija Kmetijskih združenj in položaj kmeta
6. Kmetijsko šolstvo

Poskusil bom čimbolj jedrnato predstaviti odgovore g. OMANA:
Reševanje tako ali drugače odvzete lastnine je zelo velik problem, ki ga je potrebno reševati mirno in previdno, da ne bi prišlo do povzročanja novih krivic. Zakon, ki bo urejal to področje, je v delu pri dr. Pirnatu – ministru za pravosodje. Zadeva je občutljiva tudi zato, ker si z vračanjem lastnine (v tem primeru zemlje) ne smemo uničiti obstoječe, že vpeljane proizvodnje. To bi lahko povzročilo velik problem v prekrbni Slovenije, zato tudi vračanje zemlje verjetno ne bo potekalo v celi Sloveniji naenkrat, pač pa postopoma. Ker reševanje tega področja ni enostavno, svari g. Oman pred skrajneži in napetosti, ki lahko naredijo mnogo škode.

Problematika farm je tudi zelo pereča, kajti navezuje se neposredno na vračanje odvzete zemlje. Farm ni mogoče odpraviti z odlokom ali drugim aktom, ker bi to povzročilo velik izpad kmetijske proizvodnje, česar si Slovenci ne moremo privoščiti. Farmam bo potrebno dati čisto enake pogoje pridelave kot zasebnim kmetom, potem pa bo takoj jasno, kdo lahko preživi. Hkrati s postopnim odpravljanjem farm bo potrebno zagotoviti vsaj enako proizvodnjo v zasebnem sektorju z ustvarjanjem velikih družinskih kmetij. Tako na področju govedoreje kot prašičereje. Predvideno je, da se bo najprej reševalo področje Gornje Radgone, potem pa naj bi kot drugo prišlo na vrsto območje naše občine. Vsekakor pa je potrebno poudariti, da je tendenca slovenske politike odpravljanje zdajšnjih družbenih posestev. Podrobnosti zaenkrat še niso razdelane, ve pa se, da imamo govedoreje preveč, zato bi kazalo vzpodbujati nastavek prašičerejskih kmetij, ki bi bazirale na gnoju, ne več na gnojevki. Poudaril je tudi, da bi ob vračanju zemlje veljalo razmišljati o komasacijah in večanju obsega kmetij, zlasti na račun tistih, ki zemljo imajo, a je ne obdelujejo. Tudi cerkev naj ne bi dobila nazaj posesti, pač pa odškodnino. Gospod Oman je dejal, da lahko že sedaj kmetje sami nabavljajo repromaterial in gnojila mimo združenj in trgovskih organizacij.

Tudi področje socialne problematike ni rešeno. Več ali manj je v fazi dogovarjanja. Sam se zavzema za to, da bi prišli Slovenci do nacionalne pokojnine, katero bi prejeli vsi, ne glede na to, ali so bili kdaj zaposleni. Pokojnino, ki bi bila višja od te osnovne, pa bi si moral vsako pridobiti

z dodatnim plačevanjem v sklad. Tudi za osnovno pokojnino bi plačevali vsi, ki ustvarjajo dohodek.

Pred nami so tudi spremembe v organizaciji kmečkih združenj. Pri tem vprašanju je poudaril, da morajo biti kmetje aktivni in sodelovati pri ustvarjanju nove zadruge. Vedeti moramo, da bo zadruga po novem le trgovska organizacija, kar ni nepomembno, saj bo v razmerah odprtih meja proti zahodu lahko uspeval le dobro organiziran kmet in pa seveda nekaj sposobnih posameznikov. Priporočil je, naj se kmetje čim bolj zanimajo in sodelujejo pri ustvarjanju pravil zadruge, najsi postavijo svojo organizacijo z ljudmi, ki jo bodo sposobni voditi. Delavci sedanjih KZ naj ne bi bili člani zadruge, ker s tem nič ne pridobijo, kajti s članstvom ni moč kupiti delovnega mesta, pa tudi sicer delovna razmerja urejajo drugi akti. G. Oman je mnenja, da zadrugi deleži ne bi smeli biti previsoki, kajti vse obstoječe KZ že imajo določen kapital. Višji deleži za zagon so potrebni le pri novo ustanovljenih kmečkih združenjih. V zvezi z davčno politiko vlada razmišlja, da bi kmetija plačevala pavšalni davek (verjetno na enoto površine) ali da bi bila organizirana podjetniško (da bi torej »vodili knjige«).

Kup vprašan je še odprtih, reševati pa jih je potrebno hitro, kar je v teh razburkanih časih težko. Jasno nam je vsem, da čisto brez krivic tudi tokrat ne bo šlo, kajti nič na tej zemlji ni idealnega. Problemi torej so tu, tukaj pa smo tudi mi vsi, da jih poskusimo rešiti.

Rešujmo jih, kaj to dejal je Oman, strpno in previdno.
IGOR AHACEVIČ

Burne spremembe

Dvajsetega novembra smo v Druženem domu lahko poslušali predavanja dr. Franca Grada s Pravne fakultete in dr. Rajka Pirnata, ministra za pravosodje in občo upravo. Zaradi nadvse aktualnih tem: Nova slovenska ustava in Vračanje po vojni odvzete premoženja je poslušalstvo dobera napolnilo dvorano.

Dr. Franc Grad, ki je tudi član republiške volilne komisije, je v svojem govoru najprej nekoliko posegel v tisti čas, ko so se začeli porajati zametki nove slovenske ustave. Bistveni odmik od ostale Jugoslavije je Slovenija napravila že s sprejetjem ustavnih amandmajev. Pri tem je deloma sodelovala tudi že takratna opozicija. Sam volilni zakon je bil kompromis, saj npr. trije zbori v skupščinah povzročajo precejšnje težave. Včasih prihaja do blokade med zbori. Tega seveda v novi ustavi ne sme biti.

V nadaljevanju je Franc Grad izpostavil posebej tiste probleme, ki so republiški ustavni komisiji predstavljal najtrši oreh pri pripravljani osnutku nove ustave, ki je sedaj v javni razpravi. Pripravljavci so natančneje proučili kakšnih 15 predvsem evropskih ustav. Dilema je, ali imeti dvodomni ali enodomni parlament. Manjše države imajo večinoma enodomnega. Po mišljenju Franca Grada je dvodomni parlament problematičen zato, ker nimamo skupin, ki bi volile v en dom. Današnje občine, kot države v malem, se seveda ne bodo obdržale. Ko npr. liberalci govore o regijah, se pojavlja vprašanje, kaj to sploh je. Regije imamo v zdravstvu, v politiki...

Pri pripravi osnutka so se pojavljale tudi zahteve, da naj bi kar prepisali kakšno ustavo. G. Grad pravi, da smo sicer blizu npr. Avstrijcem, enaki pa nismo.

Dileme so se pojavljale tudi glede tega, kako voliti predsednika republike (posredno ali neposredno). Če je izvoljen neposredno, je po moči nekako enak parlamentu. Avstrija voli predsednika neposredno, vendar ima le-ta predvsem moralno avtoriteto, medtem ko Nemci volijo predsednika posredno.

Vprašanje je tudi, ali so odločiti za večinski ali proporcionalni sistem. Proporcionalni sistem je npr. v Italiji. Tu se sklepajo koalicije strank. Vlada ni trdna, zato tudi ni kontinuitete oblasti.

Oblast imajo dejansko v roki visoki državni uradniki. Franc Grad je tu napravil primerjavo z današnjo slovensko oblastjo, kjer trenutno nasprotje še omogoča trdnost. Če se to omili, se bodo lahko sklepale tudi drugače koalicije. Tu je bila omenjena varianta prof. Jambreka, ki je predlagal 2/3 večino za potrditev vlade.

Kdo bi po novem kontroliral državo? To bi bilo močno, neodvisno vrhovno sodišče. V ZDA npr. ima tako sodišče izredno moč.

Poseben problem so že omenjene občine. Zdajšnje občine, ki jih tržno gospodarstvo ne bo več preneslo, so se popolnoma oddaljile od občanov. Po svetu ni tako. Tam ljudje svoje poslance poznajo in z njimi sodelujejo (ker so občine bistveno manjše). Tudi podjetništvo se danes ne bo vezalo na neko občino, zato ni razumljiva intencija po vztrajanju na zdajšnji velikosti občin. Pri občinah, se pravi pri lokalni samoupravi (ne: samoupravljanju!) se pojavlja vprašanje stopenjskosti. Italija ima tristopenjsko samoupravo: občina, pokrajina, dežela; Avstrija pa enostopenjsko. Pri nas se predvideva okraje, ki pa ne bi bili stopnja lokalne samouprave med občino in državo, pač pa le izpostava države.

ANTON GROŠELJ

Skromne možnosti za vrnitev premoženja

V drugem delu večera smo poslušali informacijo dr. Rajka Pirnata o vprašanih in načinih vračanja krivično odvzete premoženja. Dr. Pirnat, vodja zakonodajne komisije, je navel poslušalcem čistega vina, ki pa je bilo precej kislo ali celo grenko, zato je bil deležen ostrih ugovorov in tudi neupravičenih očitkov. Revolucionarno, socialistično-komunistično odzemanje premoženja je bilo v nasprotju z občečloveškimi normami, pogosto tudi v nasprotju s takrat veljavnimi predpisi (revolucionarji si pišejo zakone sproti in po trenutni potrebi), zlasti premoženjske zaplembe pa so bile izvrševane z brutalno fizično prisilo in brez zakonskih aktov, zato je pravno urejeno in zakonito popravljano krivic počasnejše in zapletenejše. Zato bi morali nazorski in politični nosilci »revolucionarnih razbojništev«, ki so Slovenijo spravila v gospodarski polom, kateremu še ni videti dna, po mnenju v razpravi nositi politične posledice, namreč večletno odstranitev z vseh vodilnih državnopravnih in gospodarskih položajev!

Po besedah dr. Pirnata že obstajajo možnosti za vrnitev premoženja, vendar so zelo skromne. Po

goj je, da je odvzeto last družbenopolitičnih skupnosti (te so zlasti občinski IS) in da dajo soglasje sedanji uporabniki ali najemniki odvzetih nepremičnin. Tudi najemno oddajanje odvzetih zemljišč nekdanjim lastnikom samim je lahko predmet vračanja po že obstoječi zakonodaji.

Republiška zakonodajna komisija po besedah dr. Pirnata omahuje glede ocenitve arondacij kot oblike krivic, vendar so prizadeti poslušalci v razpravi navajali tehtne argumente, da je tako gledanje napačno, saj je Perovškov klan arondiral zemljo zelo brezobzirno in večinoma brez kakršnihkoli nadomestil v obliki drugih zemljišč.

Odškodnin v denarju po izjavi dr. Pirnata ne bo, ker ga država nima, zato se more računati na delnice v družbenih podjetjih ali iz sklada za razvoj ali pa na obveznice republike. Vprašanje je, ali se bo vračalo tudi veleposesnikom. Nedvomno bodo vrnjeni Cerkvi sakralni objekti in njihovi funkcionalni objekti, zemljišč pa toliko, kot je potrebno za vzdrževanje cerkvenih ustanov. Vračanje premoženja tujim državljanom je omejeno že s splošno zakonodajo, nekdanji državljani Italije, Avstrije in Nemčije po mednarodnih sporazumih do vračila nimajo pravic, odprto pa je vprašanje naših nekdanjih državljanov, ki so emigrirali.

Pri denacionalizaciji se po izjavi dr. Pirnata računa na 250.000 postopkov, ki bodo sprožili tudi zapušćinske razprave, pravde, mejne spore ipd., kar bo dalo skupaj milijon in več zadev. Kdaj se bo vse to uredilo in kdo bo vse to plačal? Del gotovo država, ki bo pa denar na tak ali drugačen način dobila od državljanov, del stroškov pa bodo nosili tudi razvlaščenci sami, ker bodo potrebovali pravno pomoč.

Iz pojasnil dr. Pirnata je bilo razvidno, da bomo morali imeti še kar lepo mero potrpežljivosti, sicer se bomo znašli v pravni anarhiji ali pa začeli živeti po volčjih zakonih, menim pa, da bo morala nekaj več prožnosti in pragmatičnosti pokazati tudi občinska oblast, ki ji ni treba samo togo čakati na novi zakon. Tudi prodajanje odvzete zemlje v zazidavo nima solidne pravne podlage, pač pa se za njo skriva skrb, da se ne ustavi zidava. Vendar bi se to dalo reševati sporazumno z nekdanjimi lastniki.

Kdor od poslušalcev je pričakoval takojšnjih in jasnih rešitev, je bil po koncu burne razprave sicer razočaran ali celo ogorčen, vendar so bile nakazane vsaj nekatere »toložilne« možnosti tudi za prizadete razvlaščence. Hitrost in kakovost vračanja odvzete premoženja pa se bo odrazila na prvih prihodnjih volitvah, ki so pomembno politično orožje v nadaljnjem boju vseh prizadetih.

JAKOB MÜLLER

Kdo bo pospravil za seboj?

Veljava starega? Ali samo dokaz, da se staro težko umika novemu? Kaj pa, če gre samo za nemarnost?